

Kertomus RantaHaikosen talosta ja sen asukkaista.

Isäni nimi oli Aatami, hänen isänsä Matti ja Matin isä Aatami sekä Aatamin isä Eljas. Asuen samalla tilalla, mutta taloa ovat muuttaneet kahdesti rantaanpäin ja on nykyisin noin 40 m rannasta.

P. Haikonen

Kirjoittanut
P. Haikonen
v. 1913
v. 1929

Aatami Matinpöika Haikonen oli syntynyt 15.12.1839 Viipurin läänin Räisälän pitäjän Härskensaarenkylässä N:o 1.

Matti Haikosella oli neljä lasta Aatami, Matti, Mari ja Katri. Näistä jäi Aatami isänsä tilalle taloutta pitämään, Matti meni naimisiin Katri Haikosen kanssa samasta kylästä ja muutti vaimonsa kotiin l. meni vävyksi. Mari joutui naimisiin samaan pitäjään Humalaisten kylään Lallukan kanssa ja Katri joutui naimisiin omaan kylään Martti Matikan kanssa.

Aatami, joka jäi kotia hoitamaan, meni nuorena naimisiin noin 22 ikäisenä Varpu Matint. Kaijaan kanssa samasta pitäjästä Kivipellon kylästä N:o 4.

Nuoret ja terveet kuin olivat, pystyivät kahden hoitamaan taloutta, kunnes lapsista apu joutui.

Monta kovaa sai kokea Aatami vaimonsa Varpun kanssa kasvattaissa suuren lapsijoukon, kensa kohtasi katovuodet tai ryösti karjan surma.

Aatami Matinp. Haikonen ja hänen vaimonsa Varpu saivat lapsia kolmetoista, näistä yksi tyttö ja kaksitoista poikaa. Näistä pojista kolme jo pienenä kuoli ja näin ollen yhdeksän poikaa ja yksi tytär. Vanhemmasta nuorempaan päin olivat järjestyksessään seuraavat: Mari, Matti, Aatami, Juho, Antti, Heikki, Simo, Martti, Pekka ja Armas.

Pojista kasvoi riskejä miehiä ja työskentelivät kotona vanhempiensa kanssa maatalon hoidossa. Olkoon mainittu, että pojista tuli pystyviä miehiä useampaan työhön. Timpermannina ja nikkarina, muurarina ja sepäntöimessä työskentelivät paikkakunnalla.

Isäni äiti eli Matti Haikosen vaimo Maria jääten leskeksi meni naimisiin Juho Kaijaan kanssa, joten Juho Kaijaa tuli puusniekaksi RantaHaikoseen. Emäntä Mari kuoli tuolla 1870 luvun paikoilla. Juho Kaijaa läksi sitten pois talosta vieten useampia satoja rahaa mennessään. Rahat tuhlettua tuli tiukka eteen ja kun joutui sairastamaan ei auttanut muu kuin kutsua ottamaan kotia, johon kuoli 1890 luvun seutuvilla RantaHaikoseen.

Mari Aatamint. Syntynyt 1864 ollen lapsista vanhin. Kasvaen aikaihmiseksi saaten sitten yksinäisen pojan, joutui pois kotitalosta.

Matti pojista vanhin, ollen jo nuorena luonnoltaan hurja ja meni naimisiin noin kahdenkymmenen vanhana Maria Pekant. Haikosen kanssa samasta kylästä. Hääit olivat kesäkuussa v. 1889. Oltuaan vuoden naimisissa, muutti pois kotoa, asuen milloin missäin kunnes isä lupasi tonttimaan, johon rakensi asunnon. Harjoittaen suutari- ja kirvesmiehen ammattia. Matti vaimonsa Marian kanssa saivat kuusi lasta kolme tyttöä ja kolme poikaa Varpu, Katri, Hilda, Aadolf, Jalmar ja Viljo. Lapsista nuorin Viljo sai pienenä lapsihalvauksen ollen heikko rakenteinen. Kävelllen huonosti ja ei osaa puhua. Myöhemmällä joutuen pois kotitalan päällä olevasta asunnosta, ollen sitten arentimiehenä Sutlussa parisen vuotta muutti Antreaan 1912 Kurkikankaaseen osaviljelijäksi. Sitten 1913 osti sieltä Parikkalan kylästä syrjäpalstan, johon rakensi asunnon. V. 1916 sairasti Matti suolisolmua ja oli Viipurin sairashuoneessa, siellä leikattiin suolta pois 2 m pitkälti. Sairashuoneesta pois pääsyn jälkeen parani täysin terveeksi tehden hakkaustöitä ynnä muuta. Tytär Varpu oli palveluksessa ja joutui naimisiin 6.11.1916 reisuksella Väinö Lahtisen kanssa. Tyttäristä nuorin Hilda joutui naimisiin 20.12.1917 Kirvuun Heikki Pokkisen kanssa. Jalmarin meni naimisiin 23.11.1919. Matti sairastui äkillisesti. Oli viikonpäivät, toisinaan heikompi, vielä samana päivänä kun kuoli korjasi tuvan uunia, mutta se jäi kesken. Kuoli 11 p:nä joulukuuta 1920 ja haudattiin 19 p:nä Vuoksenrannan uuteen hautausmaahan.

Aatami, saatuaan samallaisen kasvatuksen, mutta ollen luonteeltaan vakavampi. Maantyon rinnalla harjoitti puu- ja rautasepän sekä muuralin ammattia. Huonojen vuosien aikoina harjoitti sitten laahtarin tointa, josta saaden sen puuttuvan leivän, jota kotipellot eivät kyenneet antamaan. – Käytyään Uudenkirkon kansanopiston v. 1897-1898 sekä ollen mukana nuorisoseuran eteenpäin viennissä. Joutuen naimisiin opistoverinsa Serahfiina Huikon kanssa Parikkalasta. Viettivät hääit heinäkuun alussa v. 1900. Naimisiin menon jälkeen asui yhden vuoden kotitalossa ja muutti sitten Parikkalaan vaimonsa kotitaloon. Saaten sitte palstatilan rakensi siihen oman asunnon. Lapsia saaden neljä Ilmari, Väinö, Hilja ja Tyyne. Sairastettuaan useampaan kertaan, aina parantuen, mutta sitte tapasi haltaus ja sairastettuaan vuoden ajan heikkona kuoli 18 p:nä maaliskuuta v. 1911 Parikkalan Mentalahteen.

Juho saaden samanlaisen kasvatuksen kuin edellisetkin, oli nuoruuten ajan kotona ollen ahkera maamies. Mutta parisenkymmenen vanhana alkoi liikehomma vetää puoleensa. Liikehommissaan oli myös ahkera, mutta ei ne asiat aina menneet parhaaseen päin. Saipa isä maksaa monta epäonnistunutta kauppaa ja koitti kieltää tuolta liikealalta. Mutta tuo liikehomma oli niin piintynyt, ettei hän voinut sitä

hyljätä, vaan muutti Muolaanpitäjään ja harjoitti siellä liikettään. Täällä yhytti Hilda Hännisen, jonka kanssa meni naimisiin syyskuussa v1899. Häät vietettiin kotona ja häihin jälkeen menivät Muolaaseen, jossa harjoitti entistä toimintaansa. V. 1900 muutti Räisälään asumaan RantaHaikoseen loisiksi. Vuoden ajan oltuaan Räisälässä muutti takaseen Muolaaseen, ostaen itselleen vanhan kartanon Perkjärven kylästä, noin 4 km Perkjärven asemalta. Lapsia on eloissa Armas, Väinö, Hilta ja Helvi – Myöhemmällä on rakennuttanut kaksi rakennusta, kumpikin kaksikerroksiset.

Antti saaden samanlaisen kasvatuksen, mutta ollen luonteeltaan tasaisempi. Jo nuoruutestaan ollen ahkera kaikissa taloustöissään ja samalla käyten kylätöissä uuninteoissa sekä tehden myös sepän työtä. Kotona ollessa hän valvoi tarkasti talouden kulkua ja huomasi kohta, että kaikissa noutatti suurta tarkkuutta. Tarkkuudesta johtuen se alinomainen kiire kun ei ole joutanut eukonottoon, ollen poikana vielä neljänkymmenen vanhana. V. 1915 otti eukon kotoisin Kaavilta ja vietti häänsä Juhannuksena Aura Väisäsen kanssa.

Heikki pojista viides oli luonteeltaan vilkas. Hän kasvoi kuin edellisetkin saaten kierto- ja rippikoulutietomäärän osakseen. Kotitalossa kuin oli suuri työvoima, jousi joku mies mihin halutti. Niinpä hän meni vuodeksi rengiksi naapuritaloon, saaden palkakseen 110 mk. Sen jälkeen kulki hän talvisin tukkirahdissa ja niin pois päin. Kesällä ollen kotitöissä. Meni naimisiin Elisapet Issakoffin kanssa 1902 häät vietettiin joulukuussa. Parisen vuotta häihin jälkeen muuttivat Hiitolan Marjakosken kylään. Tänne uudispaikkaan raivasi talon. Lapsia ovat saaneet useampia vanhin Hilma, Viljam, Väinö, Huuko; Sulo ja Armas. Hilma meni naimisiin Juho Pirhosen kanssa v. 1927. Pojat Viljami ja Väinö menivät naimisiin 1929 juhannuksena. Sulo kuoli murhaajan ampumasta 5.6.1932.

Simo kuudes poikapuolista, käyten kiertokoulua ja yhden lukukauden kansakoulua, mutta hänen koulunkäyntinsä loppui siihen. Työhön ei ollut yhtä hyvä innostus, kuin edellisillä. Hurjastelu tahtoi häntä vetää puolelleen. Nuorena meni naimisiin, samasta kylästä Katri Haikosen kanssa. Häät vietettiin Helluntaina v. 1901. Häihin jälkeen muutti vaimonsa kotia, eli meni kotivävyksi – Hevoshoitoon ja kauppaan oli jo innostunut jo nuoresta pitäin. Vuosittain tekee useampia hevoskauppoja. RantaHaikosen eli vanhan kotitalon osti hän, v. 1911 muutti asumaan siihen. Lapsia on heillä Eemil, Eljas, Onni ja Arne.

Martti saatuaan kansakoulun tietomäärän meni kauppapalvelukseen Kaukolaan Räcköläiselle. Palveltua neljän vuotta täytyi luopua siitä hommasta jalkasairauden takia. Reumatismin takia täytyi olla yhden kuukauden Helsingin sairashuoneessa ja kotona sitten huolellisen hoiton avulla parani jalka. Sitte oli vuosikauten Kirvun Karvassalmella Samuli Pusan puodissa. Sen jälkeen laittoi kotiin pienen rihkamakaupan, jota hoiti muun työn lomassa. Sitten taas meni Sairalaan kauppias Sokan puotiin tiskimieheksi. Oltuaan vuoden ajan puotilaana hylkäsi sen toimen ja tuli kotia ja sitte rupesi eukonottopuuhiin. Kivipellon kylästä otti Katri Paavilaisen vaimokseen, häät vietettiin lokakuussa v. 1907. Asuen kotitalossa kunnes se tuli myytyksi, muutti appensa taloon asumaan siksi kun osti talon Kaukolan pitäjän Kaukolan kylästä, noin kymmenen kilometriä Ojajärven asemalta – Täällä he ovat kahden vaimonsa kanssa elelevät hiljaista ja rauhallista elämää. Lapsia on Jenny ja Toini.

Keväällä v. 1916 myi Kaukolan tilan ja osti Kirvusta Vasikkalan kylästä talon, jonne muutti kesäkuussa asumaan. Vasikkalassa syntyi tyttö, jonka nimi Maili Mirjam.

Asuttua Kirvussa 1922 syysk. Asti myi sen Vasikkalan talon 65 tuhannella markalla ja muutti Räisälään Juoksemalla. Osti pienen talon, josta maksoi 30 tuhatta markkaa.

Räisälässä syksyllä lokakuussa vilustui ja sai keuhkokuumeen, josta sai jälkitaudin, keuhkotaudin. Myi sen pienen talon langolleen Heikille ja osti vähän suuremman talon, jossa sairasti kovaa lentävää keuhkotautia, joka riisti hengen huhtikuussa 18 päivänä v. 1923.

Leski Katri muutaman vuoden päästä otti toisen miehen Simo Matikan Juoksemalta.

Petter, pojista kahdeksais, oli pienenä punaposkinen. Ensimmäisenä vuodena kansakoulussa ollen, oli kova koti ikävä, eikä sujunut luku eikä syöminen. Tästä oli seurauksena se, että seuraavana syksynä kuin koulu alkoi, ei mieli tehnyt lähtemään kouluun, vaan pistäytyi silloin pois kotoa. Muutaman päivän jälkeen, kun oli koulu alkanut, alkoi tehdä mieli toisten lasten mukaan kouluun ja siihen vanhemmat suostuivat aivan suosiolla.

Kansakoulun käyntiajalla perustettiin Nuorisoseura Räisälään ja kerta koulupoikana ollessa kävin rekiretkellä Särkisalossa. Jo poikasena ollessa oli innostusta urheiluun, sitä todistaa ne monet kilpailut, johon osaa otettiin. Kilpailuista tehtiin selkoa myöhemmällä.

Poikasena ollessa tuli yksi jalkamatka tehdyksi aina venäjän puolelle, käyten ajamassa lehmiä veli Juholle Perkjärvelle ja aina Valkiasaareen asti. Tämä matka oli ensimmäinen pitempi matka. Se opetti jo jonkin verran tuntemaan matkustamista.

Kansakoulunkäynnin jälkeen olin yhden vuoden Kauppisen ostomeijerissä maitoja ottamassa vastaan ja tekemässä voita. Oltua noin kuukauden ajan, kova työrasitus saattoi sairaaksi, saaden loikoilla useamman viikon. Siitä parattua menin Kauppias Javanaisen puotiin. Se tapahtui keväällä 1899 helluntai aikana ja olin Mikkeliin asti. Sitten annoin palttua sille toimelle ja sanoin minä en halua olla sellaisessa toimessa, jossa pitäisi valehdella ja vieläpä varastaa. Sen pituinen oli kauppa urani.

Päästyä vapaalle jalalle, rupesin käymään lauluharjoituksissa ja kuuluin siihen aikaan, siihen suureen Räisälän sekakuoroon, joka kävi Helsingin Laulu- ja Soittojuhlilla v. 1900 kesäkuun 19-21 p:nä, josta matkueesta on kuva silloin otettu.

Vuotena 1901 oli Räisälässä paikallis Laulu- ja soittojuhla, olin silloin Räisälän sekakuoron jäsenenä. Sitten poistui kuoronjohtaja paikkakunnalta, joten vuoden ajalla ei ollut kuoroa koolla – V 1902 oli Käkisalmella Laulu- ja soittojuhla, jossa otatettiin suuri ryhmäkuva räisäläisistä juhlassa olijoista. Kovina kansan koettelemusvuosina v. 1905 oli Viipurissa suurenmoiset Laulu- ja soittojuhlat Helluntaina, silloin oltiin osaanottavana Unnunkosken miesvartetissa, johtaja A. Rännäli.

Armas joukosta nuorin, mutta siitä huolimatta kasvoi kaikista pisimmäksi. Käytyään kansakoulun, työskenteli kotikonnun hommissa. Mieheksi varttuen, aikoi lähteä maanviljelyskouluun mutta juuri sinä vuonna kävi sattuma eli tapaturma, jossa jalka läksi sioiltaan. Tapahtuman johdosta kävi jalka heikoksi haitaten useampia vuosia ja näin ollen raukesi maanviljelyskoulun homma sikseen.

Mennen naimisiin v 1909 Hilda Kempvaisen kanssa Muolaan p. Yläkuusaasta menen sinne kotivävyksi. Oltua naimisissa toista vuotta kuoli vaimonsa Hilda keuhkotautiin. Ollen senjälkeen appensa kanssa vuoden ajan yhdessä muutti Räisälään. Käyden v 1913 Tampereen käsityön koulussa kolmen kuukauden kestävän kurssin.

Tampereen käsityön koulusta päästyä työskenteli kirvestöissä ja pumpun teoissa. Syksyllä v 1914 meni Vuoksen seurakuntaan kansakoulujen käsityön opettajaksi Uuden ja Kuninkaan ristin kylien koululla. Senjälkeen työskenteli puusepän ja muuraustöissä Kaukolassa, Kirvussa ja Räisälässä.

V. 1918 tammikuussa kun puhkesi sota, niin helmikuun alkupuolella liittyi Armas Räisälän suojeluskunnan kotijoukko osastoon, mutta helmikuun lopulla kun vihollinen uhkasi tulla Muolaasta, silloin hälytettiin täältä joukkoa lähtemään. Oltua koko talven Muolaan rintamalla joensuussa suurimman ajan, huhtik. Rupesivat ajamaan vihollista takaa, monissa paikoin ollen kiivaita taisteluita. Huhtik. 25 päivänä vietiin heidät 70 mieh. joukko 1000 m nousevaan vihollisjoukkoa vastaan, urhokkaasti taistelivat ja tämä oli viimeinen taistelu jonka taisteli Muolaan Tervolan kylässä. Kaatoivat punikkeja

paljon, mutta suuren ylivoiman edessä täytyi peräytyä itsensä. Tämä peräytyminen tapahtui lakiolla Muolaan järven rannalla. Päälikkö komensi seisattumaan, silloin Armas pysähtyi, mutta taistelu toverit eivät tieneet seisattuko komennosta vaiko olisiko haavoittunut. Senjälkeen eivät häntä huomanneet. Päästyään toiset Kyyrölään niin joukosta puuttui Armas ja Matti Väkiparta, silloin Räisälän pojat sanoivat että on lähdeittä etsimään, mutta toiset eivät uskaltaneet lähteä kun tiesivät kuinka suuri vihollis voima on takana.

Tämä taistelu jossa Armas kaatui oli kello 2-4 välillä i.p. Punikkien jälestääjot joukot löysivät Armaan kaatuneena riisuttuna kengät jaloista ja vietyjä kello ja rahalompakko jossa oli rahaa noin (300:-) kolme sataa markkaa.

Veli Petter haki kaatuneen Armaan ruumiin kotia Vuosalmelta.

Antti, Simo ja Petter pitivät hautajaisen kaatuneelle urholle. Ryhmänpäällikkösotilas Armas Haikonen haudattiin Räisälän veljeshautaan toukokuun 7 päivänä. Kirstu oli päällystetty valkosella liinavaatteella ja koristettu unelmilla. Ruumis vietiin veneellä hovin rantaan ja hovista tuli hevonen jolla vietiin kirkolle. Torvisoittokunta kun puhalsi suruhymniä sankarin veljet tarttuivat kiinni valkosiin kantonauhoihin eli hihnoihin ja kantoivat kunniakujaa pitkin kirkkoon, asettaen peräkuortiin sitä varten laitetulle jalustalle. Ruumissaarnan pidettyä, lauloi naiskuoro muutamia lauluja jonka jälkeen Rovasti Olsson puhui kaatuneitten sankarien muistolle. Esikunnan puolesta seppeleen laski Pastori R. Rainio puhuen siivosta ja rauhallisesta miehestä. Sitten surumarssia soittaen veljet kantoivat kunniakujaa pitkin ruumiin hautaan. Haudan umpeen luotua ampuivat kolmekertaisen kunnia laukauksen, senjälkeen alkoi seppeleitten lasku. Esikunnan seppeleen haudalle laski nimism Bergh ja pastori Rainio puhui, veljien yhteisen seppeleen laski veli Pekka lausuen muutamia sanoja kaatuneen urhon muistolle. Sitten seurasi sisar Marin seppeleen lasku ja tulkiten tunteitaan. Ystäväpiiriin seppeleen laski Maria Puukka (Matikka) ja Maalaisliiton paikallisosaston huvitoimikunnan puolesta Mari Suutari. Niin sota tekee unhottamattomia eli mielestä lähtemättömiä jälkiä, vietessä lähemmäksi korkeinta, sillä painostus on niin suuri joka tuntuu melkein mahdottomalta kantaa. Mutta yksi ylinen luoja voi ainoastaan helpotuksen tuota.

Näiden edellä mainituiten poikien isä, eli Aatami Matinp. Haikonen sairasti vatsassa olevaa syöpää noin toista vuotta ja kuoli syksyllä syyskuun lopulla v 1906, ollen 66 vuoden vanha.

Kotona olivat Antti, Martti, Petter ja Armas. Näille kotona oleville testamenttasi Aatami Matinp. Ja vaimonsa Varpu kaiken irtaimen omaisuutensa.

Äidi eli Aatamin leski Warpu asui poikainsa Antin, Martin, Petterin ja Armaan kanssa v. 1909. Joutuen senjälkeen poikansa Simon hoitoon kun hän tuli kotitalon omistajaksi. Ollen kolmatta vuotta Simon kanssa, muutti äidi Martin luokse Kaukolaan, jossa sairasti pitkän ajan. Ensin kävivät jalat kykenemättömiksi liikkumaan ja viimein tuli kokonaan liikkumattomaksi ollen kolme päivää kielettömänä nukkui sitten ijaiseen kuolon uneen 4 p:nä helmikuuta 1913. Saavuttaen korkealaisen ijan noin 70 vuotta ja hänen maaliset jäänökset saadettiin Räisälän hautuumaahan jossa saa Ijäisen rauhan vaivoistaan.